

ABRAHAM

Valitun kansan esi-isä. Abrahamilla on erityinen asema pelastushistoriassa. Hänen kutsumuksensa ei ole vain Jumalan suunnitelman alkuvaihe, vaan se määrittää jo suunnitelman perussuunnan.

I. Abrahamin kutsumus. Pelkkien aikakirjamerkintöjen sijaan Ensimmäinen Mooseksen kirja esittää Abrahamin elämästä uskonnollisen kertomuksen, jossa näkyy kolme perimätiedon suuntausta: jahvistinen suuntaus korostaa Jumalan siunauksia ja lupauksia, elohistinen patriarkan uskoa kaikissa koettelemuksissa ja papillinen traditio liittoa ja ympärileikkausta. Näin valaistuna Abraham näyttäytyy ihmisenä, jonka Jumala veti luokseen ja jota hän sitten koetteli tehdäkseen hänestä lukemattoman kansan isän, jota oli siunattu yli kaiken odotuksen.

1. Abraham, Jumalan valitsema. Abrahamin koko elämä tapahtuu Jumalan vapaan aloitteen merkeissä. Jumala toimii ensimmäisenä: hän valitsee Abrahamin perheestä, joka ”palveli muita jumalia” (Joos. 24:2), ”tuo hänet pois” Urista (1. Moos. 11:31) ja johdattaa hänet teitään pitkin tuntemattomaan maahan (Hepr. 11:8). Tämä aloite on rakkauden aloite: alusta asti Jumala osoittaa Abrahamille mittaamatonta anteliaisuutta. Hänen lupauksensa piirtävät kuvan ihmeellisestä tulevaisuudesta. Yhä uudelleen toistuu ilmaus: ”Minä annan.” Jumala antaa Abrahamille maan (1. Moos. 12:7; 13:15–16; 15:18; 17:8); hän siunaa tätä runsain mitoin ja tekee hänestä tavattoman hedelmällisen (1. Moos. 12:2; 16:10; 22:17). Tosiasiassa olosuhteet näyttävät olevan näitä näkymiä vastaan: Abraham on paimentolainen, eikä Saara ole enää lasten saamisen iässä. Juuri näin Jumalan lupauksen lahjanluonteisuus tulee sitä selvemmin esiin: Abrahamin tulevaisuus riippuu kokonaan Jumalan voimasta ja hyvydestä. Abraham edustaa siten itsessään Jumalan kansaa, joka on valittu ilman mitään edeltävää ansiota. Häneltä vaaditaan ennen kaikkea tarkkaavaista ja pelotonta uskoa sekä Jumalan suunnitelman varauksetonta vastaanottamista.

2. Abraham koettelemuksessa. Tämän uskon on puhdistuttava ja vahvistuttava koettelemuksessa. Jumala koettelee Abrahamia pyytämällä häntä uhraamaan Iisakin, jonka varassa lupaus juuri lepää (1. Moos. 22:1–2). Abraham ”ei kiellä poikaansa, ainoaa poikaansa” (1. Moos. 22:12, 16) — tiedetään, että kanaanolaisissa jumalanpalveluksissa uhrattiin lapsia —; mutta Jumala varjelee Iisakin ja ottaa itse huolekseen ”katsoa karitsan polttouhriksi” (1. Moos. 22:8, 13–14). Näin kävi ilmi, kuinka syvä Jumalan pelko Abrahamissa oli (1. Moos. 22:12). Samalla Jumala ilmoitti, ettei hänen suunnitelmansa tähtää kuolemaan vaan elämään. ”Hän ei iloitse elävien tuhosta” (Viis. 1:13; vrt. 5. Moos. 12:31; Jer. 7:31).

Eräänä päivänä kuolema voitetaan; silloin ”Iisakin uhraaminen” näyttäytyy profeettallisena tapahtumana (Hepr. 11:19; Hepr. 2:14–17; vrt. Room. 8:32).

3. Abraham, siunattu isä. Abrahamin kuuliaisuus johtaa lupauksen vahvistamiseen (1. Moos. 22:16–18), ja hän näkee sen alkavan toteutua: ”Jahve siunasi Abrahamia kaikessa” (1. Moos. 24:1). ”Kukaan ei ollut hänen vertaisensa kunniaassa” (Sir. 44:19).

Kyse ei ole yksilöllisestä onnesta: Abrahamin kutsumus on olla isä. Hänen kunniansa on hänen jälkeläisissään. Pappistradition mukaan nimen muuttaminen (Abramista tulee Abraham) todistaa tästä suuntautumisesta, sillä uusi nimi tulkitaan sanoilla ”kansojen paljouksien isä” (1. Moos. 17:5). Abrahamin kohtalolla on oltava hyvin laajakantoisia seurauksia. Jo nyt, kun Jumala ei salaa häneltä sitä, mitä aikoo tehdä, patriarkka ottaa tehtäväkseen rukoilla tuomittujen kaupunkien puolesta (1. Moos. 18:18–33); hänen isyytensä ulottaa hänen vaikutuksensa vielä laajemmalle, ja se säteilee kaikkialle maailmaan: ”Sinun jälkeläistesi kautta kaikki kansat tulevat siunatuiksi” (1. Moos. 22:18). Tätä Jumalan sanaa mietiskellessään juutalainen traditio tunnistaa siinä syvän merkityksen: ”Jumala lupasi hänelle valalla siunata kaikki kansat hänen jälkeläisissään” (Sir. 44:21; vrt. 1. Moos. 22:18 LXX).

Niinpä jos syntisen ihmiskunnan kohtalo hahmottui syntyisessä Aadamissa, pelastetun ihmiskunnan kohtalo hahmottuu uskovassa Abrahamissa.

II. Abrahamin jälkeläiset.

1. Jumalan uskollisuus. Abrahamille annetut lupaukset koskevat siis myös hänen jälkeläisiään (1. Moos. 13:15; 1. Moos. 17:7–8), jotka Jumalan erityinen valinta määrittää: Jumala ei solmi liittoaan Ismaelin eikä myöhemmin Esaun kanssa, vaan Iisakin ja Jaakobin kanssa (1. Moos. 17:15–22; 1. Moos. 21:8–14; 1. Moos. 27; vrt. Room. 9). Jumala uudistaa heille lupauksensa (1. Moos. 26:3–6, 8; 1. Moos. 28:13–14), ja he välittävät ne eteenpäin perintönä (1. Moos. 28:4; 1. Moos. 48:15–16; 1. Moos. 30:24). Kun Abrahamin jälkeläisiä sorretaan Egyptissä, Jumala kuulee heidän huokauksensa, sillä hän ”muistaa liittonsa Abrahamin, Iisakin ja Jaakobin kanssa” (2. Moos. 2:23–25; vrt. 5. Moos. 1:8). ”Muistaen pyhän sanansa, jonka hän oli antanut palvelijalleen Abrahamille, hän vei kansansa pois riemuiten” (Ps. 105:42–43). Myöhemmin hän rohkaisee pakkosiirtolaisia kutsumalla heitä ”ystäväni Abrahamin jälkeläisiksi” (Jes. 41:8).

Ahdington aikoina, kun Israelin olemassaolo on uhattuna, profeetat palauttavat kansan luottamuksen muistut- tamalla Abrahamin kutsumuksesta: ”Katsokaa kalliota, josta teidät on louhittu, kuoppaa, josta teidät on kaivettu. Katsokaa isäanne Abrahamia...” (Jes. 51:1–2; vrt. Jes. 29:22; Neh. 9:7–8). Ja Jumalan suosion saamiseksi paras rukous

on vedota Abrahamiin: ”Muista Abrahamia...” (2. Moos. 32:13; 5. Moos. 9:27; 1. Kun. 18:36); ”Osoita... Abrahamille armosi” (Miika 7:20).

2. Lihallinen polveutuminen. Mutta patriarkkaan voi vedota väärällä tavalla. Ei näet riitä, että on fyysisesti hänen jälkeläisensä, jotta olisi hänen todellinen perillisensä; häneen on liityttävä myös hengellisesti. Väärää on sellainen luottamus, johon ei liity syvää kuuliaisuutta Jumalalle. Jo Hesekiel sanoo tämän aikalaisilleen (Hes. 33:24–29). Julistaessaan Jumalan tuomiota Johannes Kastaja käy vielä voimakkaammin saman harhaluulon kimppuun: ”Älkää kuvitelko voivanne sanoa itsellenne: Meidän isämme on Abraham. Sillä minä sanon teille: Jumala voi herättää näistä kivistä lapsia Abrahamille” (Matt. 3:9). Vertauksen itsekäs rikas mies huutaa turhaan ”Isä Abraham”: hän ei saa esi-isältään mitään, sillä hänen oman syynsä vuoksi heidän välilleen on auennut syvyys (Luuk. 16:24–31). Neljäs evankeliumi toteaa saman: paljastaessaan juutalaisten murha-aiheet Jeesus sanoo heille vasten kasvoja, ettei heidän asemansa Abrahamin lapsina ole estänyt heitä tulemasta tosiasiaa paholaisen lapsiksi (Joh. 8:37–44). Lihallinen polveutuminen ei merkitse mitään ilman uskollisuutta.

3. Teot ja usko. Jotta tämä uskollisuus olisi aitoa, on vältettävä myös toista harhautumista. Vuosisatojen kuluessa traditio on ylistänyt Abrahamin ansioita, hänen kuuliaisuuttaan (Neh. 9:8; Sir. 44:20) ja sankaruuttaan (1. Makk. 2:52; Viis. 10:5–6). Tätä suuntaa jatkaen jotkin juutalaisuuden virtaukset alkoivat lopulta korostaa tätä puolta liiaksi: ne panivat kaiken luottamuksensa ihmisen tekoihin ja lain täydelliseen noudattamiseen ja unohtivat, että olennaista on turvautua Jumalaan.

Jeesus vastusti tätä ylpeää vaatimusta jo vertauksessa fariseuksesta ja publikaanista (Luuk. 18:9–14), ja Paavali kumoaa sen perusteellisesti. Hän tukeutuu kohtaan 1. Moos. 15:6: ”Abraham uskoi Jumalaan, ja Jumala luki sen hänelle vanhurskaudeksi”, osoittaakseen, että pelastuksen perustana on usko eivätkä teot (Gal. 3:6; Room. 4:3). Ihmisellä ei ole aihetta kerskua, sillä kaikki tulee hänelle Jumalta ”armolahjana” (Room. 3:27; 4:1–4). Mikään teko ei edellä Jumalan suosiota, vaan kaikki teot ovat sen hedelmää. Tämä hedelmä ei kuitenkaan saa jäädä puuttumaan (Gal. 5:6; vrt. 1. Kor. 15:10), kuten se ei puuttunut Abrahaminkaan elämästä. Tähän Jaakob kiinnittää huomiota puhuessaan samasta tekstistä (vrt. Hepr. 11:8–19).

4. Ainoa jälkeläinen. Kuka siis viime kädessä on Abrahamin todellinen jälkeläinen? Hän on Jeesus Kristus, Abrahamin poika (Matt. 1:1), joka on kuitenkin Abrahamia suurempi (Joh. 8:53). Patriarkan jälkeläisistä hän on jopa ainoa, jolle lupauksen perintö kuuluu täytydessään: hän on jälkeläinen sanan varsinaisessa merkityksessä (Gal. 3:16). Kutsumuksensa perusteella Abraham suuntautui juuri Jeesuksen tulemiseen, ja hänen ilonsa oli nähdä tämä päivä oman elämänsä siunausten kautta (Joh. 8:56; vrt. Luuk. 1:54–55, 73).

Lupauksen keskittyminen yhteen ainoaan jälkeläiseen ei suinkaan rajoita sitä, vaan on edellytys todelliselle yleismaailmallisuudelle, joka sekin määräytyy Jumalan suunnitelman mukaan (Gal. 4:21–31; Room. 9–11). Kaikki Kristukseen uskovat, ympärileikatut ja ympärileikkaamattomat, israelilaiset ja pakanat, voivat päästä osallisiksi Abrahamin siunauksista (Gal. 3:14). Heidän uskonsa tekee heistä tuon uskoneen miehen hengellisiä jälkeläisiä; hän on nyt ”kaikkien uskovien isä” (Room. 4:11–12). ”Te kaikki olette yksi Kristuksessa Jeesuksessa. Mutta jos kuulutte Kristukselle, olette siis Abrahamin jälkeläisiä, lupauksen mukaisia perillisiä” (Gal. 3:28–29).

Tämä on Jumalan Hengen päätökseen saattaman raamatullisen ilmoituksen huipentuma. Se on myös viimeinen sana siitä ”suuresta palkinnosta” (1. Moos. 13:1), joka ilmoitettiin patriarkalle: hänen isyytensä ulottuu kaikkiin taivaan valittuihin. Uskovien lopullinen isänmaa on ”Abrahamin helma” (Luuk. 16:22), jonne vainajien liturgiassa toivotaan sielujen pääsevän.

RF & AV

Katso myös: → Rakkaus I AT i – benediction III a, TV o – circumcision AT 2 ; NT I – election AT I 2. 3 a h ; NT III – epreuve-tentation AT I l – esperance AT I – foi O – generation – hebreu – heritage AT 12 – justice B 1 AT – Vanhurskauttaminen I – mediateur I t – Melkisedek i – Kansa – Pyhä Pietari 3 a – promesses II 1 – vocation 1